KENDRIYA VIDYALAYA SANGATHAN
[JAMMU REGION]
SESSION ENDING EXAMINATION 2018
SUBJECT : SANSKRIT
CLASS–IX
(SOLVED PAPER)

Time : 3 Hours **Max. Marks : 80**

निर्देशा :

1. **प्रश्नपत्रे चत्वारः खण्डाः सन्ति।**

खण्ड—'क'—अपठित—अवबोधनम्	—	**10 अङ्काः**
खण्ड—'ख'—रचनात्मक—कार्यम्	—	**15 अङ्काः**
खण्ड—'ग'—अनुप्रयुक्त—व्याकरणम्	—	**25 अङ्काः**
खण्ड—'घ'—पठित—अवबोधनम्	—	**30 अङ्काः**

2. **सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति।**

3. **प्रश्नानाम् उत्तराणि खण्डानुसार क्रमेणैव लेखनीयानि।**

4. **उत्तराणि संस्कृतेन एवं लेखनीयानि।**

खण्ड–'क'

'पठित—अवबोधनम्'— (10 अङ्काः)

1. अधोलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नानामुत्तराणि संस्कृतभाषायां लिखत—

प्रकृतिः मनुष्यस्य उपकारिणी। मनुष्यैः सह तस्याः शाश्वतः सम्बन्धः। सा विविधरूपेण अस्मिन् जगति आत्मानं प्रकटयति। पशवः, पक्षिणः वनस्पतयः च तस्याः एव अङ्गानि। निराशाः असहायाः जनाः तस्याः एव आश्रयं प्राप्नुवन्ति। सा स्वमनाहरेण सौन्दर्येण नीरसम् हृदयम् अपि सरसं करोति। सूर्यः चन्द्रः च तस्याः नेत्रे। शस्य—श्यामला एषा भूमिः विविधाः औषधयः सकलानि खनिजानि च प्रकृतेः एव शोभा। सा तु नित्यम् एव एतैः साधनैः सर्वेषाम् उपकारं करोति। परं अधन्यः अयं जनः कृतज्ञतां विहाय असाधु सेवितं पथं गच्छति, विविधानि कष्टानि च अनुभवति। नरः शाश्वतं सुखं वाञ्छति चेत् तर्हि प्रकृतेः प्रतिकूल कदापि न आचरेत् इति।

(1) एकपदेन उत्तरत— **½ × 4 = 2**

(क) प्रकृतिः कस्य उपकारिणी वर्तते ?

(1) मनुष्यस्य (2) परिवारस्य (3) समाजस्य। ....

(ख) नरः कीदृशं सुखं वाञ्छति ?

(1) सरसं (2) शाश्वतं (3) नीरसम्। ....

(ग) चन्द्रः सूर्यःच कस्याः नेत्रे स्तः ?

(1) प्रकृतेः (2) देव्याः (3) सरस्वत्या। ....

(घ) प्रकृतिः विविध रूपेण कुत्र आत्मानं प्रकटयति ?

(1) अस्मिन् नगरे (2) अस्मिन् संसारे (3) अस्मिन् जगति। ....

(2) पूर्णवाक्येन उत्तरत— **2 × 2 = 4**

(क) प्रकृतेः एव आश्रयं के प्राप्नुवन्ति ?

(ख) प्रकृतिः कथं नीरसं हृदयं सरसं करोति ?

OSWAAL BOOKS LEARNING MADE SIMPLE

To know about more useful books for class-9 click here

(3) निर्देशानुसारम् उत्तरत : ½ × 4 = 2

(क) 'जन', इति कर्तृपदस्य क्रियापदं किम्?

(1) प्राप्नुवन्ति (2) गच्छति (3) आप्नुवन्ति (4) प्राप्यन्ते

(ख) 'कृतघ्नताम्' इत्यस्य पदस्य कः विपर्ययः अनुच्छेदे आगतः?

(1) उपकारं (2) असाधुसेवितं (3) अकृतघ्नताम् (4) कृतज्ञताम्

(ग) 'सकलानि खनिजानि· ....' इत्यत्र किं विशेषण पदं वर्तते।

(1) विविधाः (2) खनिजानि (3) सकलानि (4) ओषधयः

(घ) 'सा विविधरूपेण अस्मिन् जगति आत्मानं प्रकटयति।' अस्मिन् वाक्ये सा इति सर्वनाम पदस्य स्थाने संज्ञापदं किम्?

(1) प्रकृतिः (2) भूमिः (3) जनः (4) शोभा

(4) अस्य अनुच्छेदस्य समुचितं शीर्षक लिखत। 2 × 1 = 2

खण्ड–'ख'

'रचनात्मकं—कार्यम्'— (15 अंकाः)

2. भवतः नाम सक्षमः छात्रावासे च भावन् वसति। भावन् अजन्ता—अलोरा गुहादर्शनार्थं शैक्षिकयात्रायै गन्तुम् इच्छति। धनप्रेषणार्थ पितरं प्रति लिखितं पत्र मञ्जूषायां प्रदत्तैः उचित शब्दैः पूरयित्वा उत्तरपुस्तिकायां पुनः लिखत। ½ × 10 = 5

रंगनाथन छात्रावासः

(1) ....

तिथि – 25.01.2017

परमादरणीयाः (2) .... ।

सादरं प्रणमामि।

सविनयं (3) .... यत् मम त्रैमासिकी परीक्षा (4) .... गता। मम (5) .... शोभनानि अभवन्। अस्मिन् (6) .... अहं गृहं न आगमिष्यामि, यतः विद्यालयेन एकस्याः (7) .... प्रबन्धः कृतः। एषा अजन्ता-एलोरा गुहानां दर्शनाय आयोजिता अस्ति। यात्रा व्ययार्थं (8) .... रूपयकाणि प्रेषयन्तु भवन्तः। शेषं सर्वं (9) .... । मम (10) .... अग्रजाय च सादरं प्रणामाः।

भवदीय प्रिय पुत्रः

सक्षमः

मञ्जूषा

निवेदयामि, शैक्षिकयात्रायाः, पंचसहस्रं, कालिकाताताः, शरदवकाशे, जनन्यै, उत्तर पत्राणि, समाप्ति, पितृमहाभागाः, कुशलम्

3. चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषायां प्रदत्तशब्दानां सहायतया पञ्च वाक्यानि संस्कृते लिखतः 10

To know about more useful books for class-9 [click here]

मञ्जूषा

स्वल्पं जलं, पाषाण खण्डानि, एकं उपायं, पिपासितः काकः आनीय, घटोपरि, शनैः–शनैः जलं पातुम् परिश्रमेण, सफलः

अथवा

मञ्जूषायां प्रदत्तशब्दानां सहायतया 'यातायात– अव्यवस्था' इति विषयम् अधिकृत्य पञ्चवाक्यानि संस्कृतेन लिखत।

मञ्जूषा

दिल्ली नगरे, मोटरयानानि, अत्याधिकानि, मार्गे, अवरोधाः उभयतः, गच्छन्ति, जनाः मध्ये, विद्युत स्तम्भाः, स्कूटरयानानि, विपणन केन्द्रम्, चलन्ति

खण्ड–'ग'

'अनुप्रयुक्त–व्याकरणम्'– (25 अंकाः)

4. अधोलिखितं प्रश्नानां शुद्धम् उत्तरं चित्वा उत्तरपुस्तिकायां लिखत– **1 × 4 = 4**

(1) अस्य उच्चारणस्थानं '**कण्ठ्यः**' अस्ति।

(क) क् (ख) व् (ग) च् (घ) प

(2) कः वर्णः तालव्यः अस्ति?

(क) ठ् (ख) त् (ग) च् (घ) द्

(3) उचितं वर्णं चित्वा वर्णवियोजने रिक्तस्थानानि पूर्तिं कुरूत–

कपोतः क् + अ + प् + ओ + ... + अः

(क) त् (ख) द् (ग) ध् (घ) थ

(4) उचितं वर्णसंयोजनम् कुरूत–

च् + अ + प् + अ + ल् + अ + त् + आ

(क) चपला (ख) चपलता (ग) चपल् (घ) पलल्ता

5. अधोलिखितेषु वाक्येषु रेखाङ्किकत पदानां समुचितं सन्धि विच्छेदं व प्रदत्त विकलेभ्यः चित्वा लिखित– **½ × 8 = 4**

(1) गच्छन् पिपीलको याति योजनानां **शातान्यपि**।

(क) शतानि + अपि (ख) शता + अन्यपि (ग) शत् + अन्यपि।

(2) असद्भिः शपथेनापि जले लिखितमक्षरम्।

(क) शपथ + एनापि (ख) शपथेन + अपि (ग) शपथे + नापि।

(3) तस्य नाम **हितोपदेशः**

(क) हित + उपदेशः (ख) हितो + पदेशः (ग) हितोप + देशः।

(4) अश्मापि याति देवत्वम्।

(क) अश्म् + अपि (ख) अश्मा + अपि (ग) अश् + मापि।

(5) "नास्ति + असाध्यम्" किंचिद मम कृते।

(क) नास्त्यसाध्यम् (ख) नास्तिसाध्यम् (ग) नास्त्यासाध्यम्।

(6) तदा तस्य + उपरि एका बलाका आसीत्।

(क) तस्युपरि (ख) तस्योपरि (ग) तस्यापरि

To know about more useful books for class-9 click here

(7) त्रिनेत्र: अपि शिवो नास्मि।

(क) त्रिनेत्रोऽपि (ख) त्रिनेत्रापि (ग) त्रिनेत्रमपि

(8) ददामि + अहम् तस्मै नित्यम्।

(क) ददामिहम् (ख) ददाम्यहम् (ग) ददा + मिह

6. उचित शब्द रूपाणि चित्वा रिक्त स्थानानि पूरयत— ½ × 8 = 4

(1) .... प्रकाश: तम: दूरीकरोति।

(क) भानो: (ख) भानूनाम् (ग) भानु:

(2) समुद्रस्य .... सह मेलनं भवति।

(क) नदीभि: (ख) नदीना (ग) नदीभ्य:

(3) गंगाया: तटे वृक्षेषु अनेके .... आसन्।

(क) कपय: (ख) फलानां (ग) फलम्

(4) .... सेवनं स्वास्थ्य वर्धक भवति।

(क) फलाय (ख) फलानां (ग) फलम्

(5) .... प्रात: व्यायामं कुर्म:।

(क) वयम् (ख) ते (ग) यूयम्

(6) को न जानाति .... विक्रमादित्यस्य न्याय:।

(क) राज्ञ: (ख) राजा (ग) राजानम्

(7) .... परिश्रमं कुर्वन्ति ते नूनं सफलतां प्राप्नुवन्ति।

(क) यत् (ख) यानि (ग) ये

(8) अद्य .... कुत्र गच्छसि?

(क) त्वम् (ख) युवाम् (ग) यूयम्

7. उचित धातुरूपाणि चित्वा रिक्त स्थानानि पूरयत। ½ × 10 = 5

(1) कृषक: अजां ग्रामं ....।

(क) नयति (ख) रोचेते (ग) रोचन्ते

(2) वयम् जगत: रहस्यं नं ....।

(क) जानमि (ख) जानीम: (ग) जानामि

(3) यूयम् मधुराणिफलानि ....।

(क) भक्षयन्ति (ख) भक्षय (ग) भक्षयथ

(4) गुणवन्त: जना: सफला:

(क) भवति (ख) भवन्ति (ग) भवत:

(5) मूर्खा: कारणं विना ....।

(क) हसति (ख) हसत: (ग) हसन्ति।

(6) हय: अस्माकं गृहे उत्सव: ....।

(क) अस्ति (ख) आसीत् (ग) आसन्

OSWAAL BOOKS LEARNING MADE SIMPLE

To know about more useful books for class-9 click here

(7) सर्वेछात्राः गत दिवसे चलचित्रम् ....। (दृश्—लङ् लकारे)

(क) अपश्यत् (ख) अपश्यताम् (ग) अपश्यन्

(8) भोजराज्ये कोऽपि अपठितः न ....। (अस्—लङ् लकारे)

(क) आस्ताम् (ख) आसीत् (ग) आसन्

(9) अहम् प्रातः उत्थाय सर्वप्रथमं करौ ....। (दृश्—लट्लकारे)

(क) पश्यामि (ख) अपश्यम् (ग) पश्यामः

(10) राष्ट्रभक्ताः देशस्य उत्थानं ....। (कृ—लृट्लकारे)

(क) कुर्वन्ति (ख) करिष्यन्ति (ग) अकुर्वन्

8. (क) प्रदत्त विकल्पेभ्यः उचितपदं चित्वा रिक्त स्थानानि पूरयत— **1 × 3 = 3**

(1) .... उभयतः गोपाः सन्ति।

(क) कृष्णः (ख) कृष्णम् (ग) कृष्णस्य

(2) लोकयात्रा फलहीना .... बिना।

(क) नारीं (ख) नारीः (ग) नारी

(3) दुर्जनैः समम् अलं ....।

(क) विवादया (ख) विवादेन (ग) विवादे।

(ख) कोष्ठके प्रदत्तशब्दयोः उचित विभक्ति प्रयोगेन वाक्यद्वयम् पूरयत— **½ × 2 = 1**

(1) .... पुरतः वृक्षाः सन्ति। (विधालय)

(2) .... परितः केदाराः सन्ति। (ग्राम)

9. प्रदत्त विकल्पेभ्यः उचितम् उत्तंर चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत— **1 × 4 = 4**

(1) छात्राः .... (पठितुम) विद्यालयं गच्छन्ति।

(क) पठ् + तुमुन (ख) पठ् + क्त (ग) पठ् + तम्

(2) वने भोजनं .... (खादित्वा) पशवः इतस्ततः भ्रमन्ति।

(क) खाद् + क्त्वा (ख) खाद् + तुमुन् (ग) खाद् + त्वा

(3) सः वृक्षं .... पश्यति। (आ + रूह् + ल्यप्)

(क) आरोहय (ख) आरूहय (ग) अवरूहय

(4) कसं हन्तुं कृष्णः मथुरां .... (गम् + क्तवतु)

(क) गतवन्तौ (ख) गतवान् (ग) गतवत्

खण्ड–'घ'

'पठित—अवबोधनम्'— (30 अंकाः)

10. अधोलिखितं गद्यांश पठित्वा प्रदत प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत—

बालः अष्टावक्रः मित्रैः सह क्रीडित्वा गृहं प्रत्यावृत्तः। स जननीम् अपृच्छत् "क्व आस्ते मम पिता" इति। साऽवदत् — "जात! त्व पिता राजर्षेः जनकस्य सभां विद्वद्‌भिः सह शास्त्रार्थाय गतः आसीत् किन्तु अधुना यावत् न प्रतिनिवृत्तः। अहमपि चिन्तातुरा अस्मि।" इदं निशम्य अष्टावक्रः प्रत्यवदत् "जननि! अलं चिन्तया श्वः प्रभाते एव अहं राजसभां गत्वा ज्ञास्यामि का वार्ता" इति। माताऽवदत् त्वं बालोऽसि। राजसभायां तव प्रवेशो न सुलभः। तत्र तव उपहासोऽपि संभाव्यते।" विलक्षणप्रतिभासम्पन्नः सर्वशास्त्रपारङ्गतः अष्टावक्रः अभाषत "मातः। मा भैषीः ईदृशीं तादृशीं वा आशंकां मा विधेहि। अहं पित्रा सह क्षिप्रमागमिष्यामि।"

OSWAAL BOOKS LEARNING MADE SIMPLE

To know about more useful books for class-9 click here

(1) एकपदेन उत्तरत— ½ × 2 = 1

(क) तत्र सभायाम् किम् संभाव्यते?

(ख) अष्टावक्र: मित्रै: सह क्रीडित्वा कुत्र प्रत्यावृत्त:?

(2) पूर्णवाक्येन उत्तरत— 2 × 1 = 2

सर्वशास्त्रपारड् गत: अष्टावक्र: स्वमातरं किम् अभाषत?

(3) उचितम् उत्तरं चित्वा लिखत— 1 × 2 = 2

(1) "शीघ्रम" इति पदस्य पर्यायपदम् अत्र किं प्रयुक्तम्?

(क) इदम् (ख) श्व: (ग) क्षिप्रम् (घ) सह

(2) 'प्रत्यावृत्त:' इति क्रियापदस्य कर्तृपदं किं प्रयुक्तम्?

(क) सा (ख) अष्टावक्र: (ग) अहम् (घ) जननि

11. अधोलिखितं पद्यांश पठित्वा प्रदत्त प्रश्नानाम् उत्तरणि लिखत—

काष्ठादग्निर्जायते मथ्यमानाद्
भूमिस्तोयं खन्यमाना ददाति।
सोत्साहानां नास्त्यसाध्यं नराणां
मार्गारब्धा: सर्वयत्ना: फलन्ति॥

(1) एकपदेन उत्तरत ½ × 2 = 1

(क) तोयम् का ददाति?

(ख) मथ्यमानाद् काष्ठात् क: जायते?

(2) पूर्णवाक्येन उत्तरत— 2 × 1 = 2

सर्वप्रयत्ना: कीदृशा: फलन्ति?

(3) निर्देशानुसारं प्रदत्त विकल्पेभ्य: उचितम् उत्तरं चित्वा लिखत— 1 × 2 = 2

(1) 'अग्नि' इति कर्तृपदस्य क्रियापदं किं?

(क) मथ्यमानाद् (ख) काष्ठात् (ग) जायते (घ) जार्यते

(2) 'अनल:' इति पदस्य पर्यायपदं श्लोके किं प्रयुक्तं?

(क) तोयं (ख) काष्ठ (ग) अग्नि: (घ) असाध्यं

12. अधोलिखितं नाट्यांशं पठित्वा एतदाधारितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत—

प्रताप:— धिड् माम् अधन्यम् योऽहं मातृभूमि: रक्षितुं असमर्थ:।
अलं मम एतेन जीवितेन। (दीर्घं नि:श्वसिति)
(यावत् सहचरा: तस्य आकृतिं दृष्टवा व्याकुला: भवन्ति, तावदेव सहसा प्रविशति कश्चिद् मेवाडराजपुत्र:)

राजपुत्र:— (राजोचितं प्रणम्य) विजयतां महाराज:, विजयताम्।

प्रताप:— (समाश्वस्य) आर्य भ्रात:। कथं जयघोषं कृत्वा मां लज्जयसे?

राजपुत्र:— देव! कथं भवान् वदति एवम्? किं न खलु कृतं भवता राज्यत्राणाय?
स्वदेशं स्वाधीनं कर्तुं भवता किं न सोढम्? विजेष्यते ननु भवान्।

प्रताप:— कुतस्तावद् विजय:। स्वदेशमेव त्यक्तुं तत्परोऽहम्।

भट:— (अञ्जलिं बद्ध्वा) महाराज! नैवं तावत्। स्वामि भाग्यानाम् अनुगन्तार: वयम्। वयं सर्वे त्वाम् अनुगमिष्याम:।

To know about more useful books for class-9 click here

(1) एकपदेन उत्तरत— ½ × 2 = 1

(क) स्वेदेशं त्यक्तुं तत्परः कः आसीत्?

(ख) के प्रतापस्य आकृतिं दृष्ट्वा व्याकुलाः भवन्ति?

(2) पूर्णवाक्येन उत्तरत— 2 × 1 = 2

(क) भटः अञ्जलिं बद्ध्वा प्रतापं प्रति किं वदति?

(3) शुद्धम् उत्तरं चित्वा लिखत— 1 × 2 = 2

(1) 'प्रतापः' 'भ्रातः' इति कं प्रति सम्बोधयति?

(क) सहचरं प्रति (ख) राजपुत्रं प्रति (ग) जयघोषं प्रति (घ) मातृभूमिं प्रति

(2) 'वीक्ष्य' इति पदस्य समानार्थकं पदं चित्वा लिखत—

(क) प्रणम्य (ख) समाश्वस्य (ग) दृष्ट्वा (घ) बद्ध्वा

13. निम्नलिखित श्लोकयोः अन्वयोः मञ्जूषातः समुचित पदानि चित्वा पूरयत— ½ × 8 = 4

(क) वरमेको गुणी पुत्रो न च मूर्खशतान्यपि।
एकश्चन्द्रस्तमो हन्ति न च तारागणैरपि॥

अन्वयः—एकः (1) .... पुत्रः (2) .... (भवति) न च मूर्ख शतानि अपि। (यथा) एकः (3) .... तमः हन्ति (4) .... अपि च (तमः) न (हन्यते)

चन्द्रः, वरम्, तारागणैः, गुणी

(ख) कीटोऽपि सुमनः सङ् गादारोहति सतां शिरः।
अश्मापि याति देवत्वं महद्भिः सुप्रतिष्ठितः॥

अन्वयः—कीटः अपि सुमनः सङ्गात् (1) .... शिरः आरोहति (2) .... अपि महद्भिः (3) .... देवत्वं (4) .... ।

सताम् अश्मा, सुप्रतिष्ठितः, याति

14. रेखाङ्कित पदानि आधृत्य प्रश्न-निर्माण कुरूत— 1 × 4 = 4

(1) सः ब्राह्मणः **नकुलं** बालरक्षायाम् अस्थापयत्।

(2) **रामस्य** रूपं भरते तथा संक्रान्तं यथादर्पणे।

(3) अयं पाठः **हितोपदेशात्** सङ्कलितः।

(4) जल विन्दबः **मधुरसंगीत** जनयन्ति स्म।

15. अधोलिखितेषु वाक्येषु रेखाङ्कित पदानां कृते उचितं अर्थं चित्वा लिखत— 1 × 3 = 3

(1) क्षिप्रम् अक्रियमाणस्य तत् रसं कालः पिवति।

(क) संप्रति (ख) शीघ्रम् (ग) अद्य

(2) अयं ते **दयितः** भ्राता भरतः।

(क) अनुजः (ख) प्रियः (ग) अग्रजः

(3) सा साध्वी **भर्तुः** शुश्रुण अकरोत्।

(क) पतिः (ख) पत्युः (ग) पते।

16. निम्नलिखित कथनानां भावम् मञ्जूषातः चित्वा पूरयत— ½ × 8 = 4

(क) आदानस्य प्रदानस्य कर्तव्यस्य च कर्मणः।
क्षिप्रमक्रिय माणस्य कालः पिबति तद्रसम्॥

To know about more useful books for class-9 click here

अस्य भावः अस्ति यत् अस्मिन् संसारे प्रत्येक कार्यस्य (1) .... निश्चितः भवति। कार्यस्य उपयोगिता तदैव भवति यदि तत् उचिते समये एव (2) ....। कस्यापि कर्तव्य कर्मणः समये व्यतीते कार्यस्य (3) .... स्वयमेव नश्यति। अतः (4) .... समयेन एव कर्तव्यानि।

समयः कार्याणि, आनन्दम्, क्रियते

(ख) "स्वभाव एवैष परोपकारिणाम्"

अस्य भावः अस्ति यत् परोपकारिणः (1) .... एव (2) .... भवन्ति। ते कदापि (3) .... न (4) .... ।

उद्धताः, जनाः, भवन्ति, सज्जनाः

●●

OSWAAL BOOKS LEARNING MADE SIMPLE

To know about more useful books for class-9 click here

उत्तरमाला

खण्ड–'क'

'पठित—अवबोधनम्'— (10 अङ् का:)

1. (1) एकपदेन उत्तरत— ½ × 4 = 2

(क) (1) मनुष्यस्य

(ख) (2) शाश्वतं

(ग) (1) प्रकृतेः

(घ) (3) अस्मिन् जगति।

(2) पूर्णवाक्येन उत्तरत— 2 × 2 = 4

(क) निराशाः असहायाः जनाः प्रकृतेः एव आश्रयं प्राप्नुवन्ति।

(ख) प्रकृतिः स्वमनोहरेण सौन्दर्येण नीरसं हृदयं अपि सरसं करोति।

(3) निर्देशानुसारम् उत्तरत : ½ × 4 = 2

(क) (2) गच्छति

(ख) (2) असाधुसेवितं

(ग) (3) सकलानि

(घ) (1) प्रकृतिः

(4) प्रकृतेः शोभा/ प्रकृतिः मानवस्य सहचरी।

खण्ड–'ख'

'रचनात्मकं—कार्यम्'— (15 अंकाः)

2. रंगनाथन छात्रावासः ½ × 10 = 5

(1) **कालिकातातः**

तिथि — 25.01.2017

परमादरणीयाः (2) **पितृमहाभागाः**

सादरं प्रणमामि।

सविनयं (3) **निवेदयामि** यत् मम त्रैमासिकी परीक्षा (4) **समाप्तिं** गता। मम (5) **उत्तर पत्राणि** शोभनानि अभवन्। अस्मिन् (6) **शरदवकाशे** अहं गृहं न आगमिष्यामि, यतः विद्यालयेन एकस्याः (7) **शैक्षिकयात्रायाः** प्रबन्धः कृतः। एषा अजन्ता-एलोरा गुहानां दर्शनाय आयोजित अस्ति। यात्रा व्ययार्थ (8) **पंचसहस्रं** रूपयकाणि प्रेषयन्तु भवन्तः। शेषं सर्वं (9) **कुशलम्**। मम (10) **जनन्यै** अग्रजाय च सादरं प्रणामाः।

भवदीय प्रिय पुत्रः

सक्षमः

3. (1) अस्मिन् चित्रे एकः पियासितः काकः घटोपरि तिष्ठति। **10**

(2) घटे स्वल्पं जलंआसीत्।

To know about more useful books for class-9 click here

OSWAAL BOOKS LEARNING MADE SIMPLE

(3) सः पाषाणखण्डानि आनीय घटे अक्षिपन्।

(4) काकः जलं पीत्वा सन्तुष्टः अभवत्।

(5) परिश्रमेण कार्यामि सिध्यन्ति।

अथवा

(1) दिल्लीनगरे अनेकानि मोटरयानानि सन्ति।

(2) जनाः स्कूटरयानैः आपणंगच्छन्ति।

(3) मार्गे विद्युतस्तम्भाः सन्ति।

(4) प्रबुद्धाः जनाः अवरोधान् दृष्ट्वा चलन्ति।

(5) मार्गम् उभयतः अत्यधिकानिवाहनानि स्थिताः सन्ति।

खण्ड–'ग'

'अनुप्रयुक्त–व्याकरणम्'– (25 अंकाः)

4. अधोलिखितं प्रश्नानां शुद्धम् उत्तरं चित्वा उत्तरपुस्तिकायां लिखत– **1 × 4 = 4**

(1) (क) क्

(2) (ग) च्

(3) कपोतः क् + अ + प् + ओ + **त्** + अः

(क) त्

(4) (ख) चपलता

5. अधोलिखितेषु वाक्येषु रेखाङ्कित पदानां समुचितं सन्धि विच्छेदं व प्रदत्त विकलेभ्यः चित्वा लिखित– **½ × 8 = 4**

(1) (क) शतानि + अपि

(2) (ख) शपथेन + अपि

(3) (क) हित + उपदेशः

(4) (ख) अश्मा + अपि

(5) (क) नास्त्यसाध्यम्

(6) (ख) तस्योपरि

(7) (क) त्रिनेत्रोऽपि

(8) (ख) ददाम्यहम्

6. उचित शब्द रूपाणि चित्वा रिक्त स्थानानि पूरयत– **½ × 8 = 4**

(1) **भानोः** प्रकाशः तमः दूरीकरोति। (क) भानोः

(2) समुद्रस्य **नदीभिः** सह मेलनं भवति। (क) नदीभिः

(3) गंगायाः तटे वृक्षेषु अनेके **कपयः** आसन्। (क) कपयः

(4) **फलानां** सेवनं स्वास्थ्य वर्धक भवति। (ख) फलानां

(5) **वयम्** प्रातः व्यायामं कुर्मः। (क) वयम्

(6) को न जानाति **राजा** विक्रमादित्यस्य न्यायः। (ख) राजा

To know about more useful books for class-9 click here

(7) **ये** परिश्रमं कुर्वन्ति ते नूनं सफलतां प्राप्नुवन्ति। (ग) ये

(8) अद्य **त्वम्** कुत्र गच्छसि? (क) त्वम्

7. उचित धातुरूपाणि चित्वा रिक्त स्थानानि पूरयत। ½ × 10 = 5

(1) कृषकः अजां ग्रामं **नयति**। (क) नयति

(2) वयम् जगतः रहस्यं नं **जानीमः**। (ख) जानीमः

(3) यूयम् मधुराणिफलानि **भक्षयथ**। (ग) भक्षयथ

(4) गुणवन्तः जनाः सफलाः **भवन्ति**। (ख) भवन्ति

(5) मूर्खाः कारणं विना **हसन्ति**। (ग) हसन्ति

(6) हयः अस्माकं गृहे उत्सवः **आसीत्**। (ख) आसीत्

(7) सर्वेछात्राः गत दिवसे चलचित्रम् **अपश्यन्**। (दृश्–लड् लकारे) (ग) अपश्यन्

(8) भोजराज्ये कोऽपि अपठितः न **आसन्**। (अस्–लड् लकारे) (ग) आसन्

(9) अहम् प्रातः उत्थाय सर्वप्रथमं करौ **अपश्यम्**। (दृश्–लट्लकारे) (ख) अपश्यम्

(10) राष्ट्रभक्ताः देशस्य उत्थानं **करिष्यन्ति**। (कृ–लृट्लकारे) (ख) करिष्यन्ति

8. (क) प्रदत्त विकल्पेभ्यः उचितपदं चित्वा रिक्त स्थानानि पूरयत– 1 × 3 = 3

(1) **कृष्णम्** उभयतः गोपाः सन्ति। (ख) कृष्णम्

(2) लोकयात्रा फलहीना **नारीं** बिना। (क) नारीं

(3) दुर्जनैः समम् अलं **विवादेन**। (ख) विवादेन

(ख) कोष्ठके प्रदत्तशब्दयोः उचित विभक्ति प्रयोगेन वाक्यद्वयम् पूरयत– ½ × 2 = 1

(1) **विद्यालयस्य** पुरतः वृक्षाः सन्ति। (विधालय)

(2) **ग्रामम्** परितः केदाराः सन्ति। (ग्राम)

9. प्रदत्त विकल्पेभ्यः उचितम् उत्तरं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत– 1 × 4 = 4

(1) छात्राः **पठ् + तुमुन** (पठितुम) विद्यालयं गच्छन्ति। (क) पठ + तुमुन्

(2) वने भोजनं **खाद् + क्त्वा** (खादित्वा) पशवः इतस्ततः भ्रमन्ति। (क) खाद् + क्त्वा

(3) सः वृक्षं **आरूह्य** पश्यति। (आ + रूह् + ल्यप्) (ख) आरूह्य

(4) कसं हन्तुं कृष्णः मथुरां **गतवान्** (गम् + क्तवतु) (ख) गतवाम्

खण्ड–'घ'

'पठित–अवबोधनम्'– (30 अंकाः)

10. (1) एकपदेन उत्तरत– ½ × 2 = 1

(क) उपहासं

(ख) गृहं

To know about more useful books for class-9 click here

OSWAAL BOOKS LEARNING MADE SIMPLE

(2) पूर्णवाक्येन उत्तरत— **2 × 1 = 2**

सर्वशास्त्रपारङ्गतः अष्टावक्रः स्वामातरं अभाषत "मातः! मा भैषीः ईदृशीं ताहशीं वा आशंका मा विधेहि। अहं पित्रा सह क्षिप्रमागभिष्यामि।"

(3) उचितम् उत्तरं चित्वा लिखत— **1 × 2 = 2**

(1) (ग) क्षिप्रम्

(2) (ख) अष्टावक्रः

11. अधोलिखितं पद्यांश पठित्वा प्रदत्त प्रश्नानाम् उत्तरणि लिखत—

(1) एकपदेन उत्तरत **½ × 2 = 1**

(क) भूमिः

(ख) अग्निः

(2) पूर्णवाक्येन उत्तरत— **2 × 1 = 2**

मार्गारब्धाः सर्वयत्नाः फलन्ति।

(3) निर्देशानुसारं प्रदत्त विकल्पेभ्यः उचितम् उत्तरं चित्वा लिखत— **1 × 2 = 2**

(1) (ग) जायते

(2) (ग) अग्निः

12. अधोलिखितं नाट्यांशं पठित्वा एतदाधारितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत—

(1) एकपदेन उत्तरत— **½ × 2 = 1**

(क) प्रतापः

(ख) सहचराः

(2) पूर्णवाक्येन उत्तरत— **2 × 1 = 2**

(क) भटः अञ्जलिंबद्ध्वा प्रतापं प्रति बदति-महाराज। नैव तावत्। स्वमि भाग्यानाम् अनुगन्तारः वयम्। वयं सर्वे त्वाम् अनुगमिष्यामः।

(3) शुद्धम् उत्तरं चित्वा लिखत— **1 × 2 = 2**

(1) (ख) राजपुत्रं प्रति

(2) (ग) दृष्ट्वा

13. निम्नलिखित श्लोकयोः अन्वयोः मञ्जूषातः समुचित पदानि चित्वा पूरयत— **½ × 8 = 4**

(क) अन्वयः—एकः (1) **गुणी** पुत्रः (2) **वरम्** (भवति) न च मूर्ख शतानि अपि। (यथा) एकः (3) **चन्द्रः** तमः हन्ति (4) **तारागणैः** अपि च (तमः) न (हन्यते)

(ख) अन्वयः—कीटः अपि सुमनः सङ्गात् (1) **सताम्** शिरः आरोहति (2) **अश्मा** अपि महद्भिः (3) **सुप्रतिष्ठितः** देवत्वं (4) **याति**।

14. रेखाङ्कित पदानि आधृत्य प्रश्न-निर्माण कुरूत— **1 × 4 = 4**

(1) सः ब्राह्मणः **कम्** बालरक्षायाम् अस्थापयत्?

(2) **कस्य** रूपं भरते तथा संक्रान्तं यथादर्पणे?

(3) अयं पाठः **कस्मात्** सङ्कलितः?

(4) जल विन्दबः **किम्** जनयन्ति स्म?

To know about more useful books for class-9 click here

15. अधोलिखितेषु वाक्येषु रेखाङ्किकत पदानां कृते उचितं अर्थं चित्वा लिखत– **1 × 3 = 3**

(1) (ख) शीघ्रम्

(2) (ख) प्रियः

(3) (ख) पत्युः

16. निम्नलिखित कथनानां भावम् मञ्जूषातः चित्वा पूरयत– **½ × 8 = 4**

(क) अस्य भावः अस्ति यत् अस्मिन् संसारे प्रत्येक कार्यस्य (1) **समय** निश्चितः भवति। कार्यस्य उपयोगिता तदैव भवति यदि तत् उचिते समये एव (2) **क्रियते**। कस्यापि कर्तव्य कर्मणः समये व्यतीते कार्यस्य (3) **आनन्दम्** स्वयमेव नश्यति। अतः (4) **कार्याणि** समयेन एव कर्तव्यानि।

(ख) अस्य भावः अस्ति यत् परोपकारिणः (1) **जनाः** एव (2) **सज्जनाः** भवन्ति। ते कदापि (3) **उद्धताः** न (4) **भवन्ति**।

●●

OSWAAL BOOKS LEARNING MADE SIMPLE

To know about more useful books for class-9 click here